

Bliskie relacje międzyludzkie są istotnym elementem życia każdego człowieka. Relacje te kształtują się na przestrzeni całego życia człowieka. Prawo w szerokim zakresie odnosi się do stosunków międzyludzkich, kształtując je w swoisty sposób. Ustawodawca posługuje się pojęciami takimi jak „bliski”, „najbliższy”, „bliscy” dla określenia relacji pomiędzy ludźmi. Powstaje zatem pytanie o to, czy „bliski” na gruncie prawa to ten sam „bliski” w sferze faktów i życiu codziennym. Według ustawodawcy kategorie, które określa jako „bliskie” są takimi, niezależnie od ich faktycznego wymiaru. Ustawodawca, ustalając zakres podmiotów uznawanych za „bliskie”, nawiązuje do relacji rodzinnych, a w węższym zakresie do relacji faktycznych. Współczesne relacje interpersonalne to jednak przede wszystkim sfera faktów, za którą prawo nie zawsze nadaża (np. status związków jedнопłciowych, rozwój nowych technologii – status robotów humanoidalnych, macierzyństwo zastępcze, tzw. rodziny z wyboru). Potoczne znaczenie bliskości sugeruje pewien stopień zażyłości, szczególnego charakteru stosunku łączącego osoby - ustawodawca odrywa się od tego i stawia na sprawdzalność więzi. Paradoksalnie, w związku z tym może dojść do sytuacji, w której ktoś faktycznie „bliski” pozostanie obcym na gruncie prawa i na odwrót (pomiędzy sferą faktu i prawa). Należy zatem rozważyć, jaką wizję „bliskości” kreuje ustawodawca i na podstawie jakich kryteriów. Kategoria bliskości to coś szerszego niż pojedyncze odniesienia w ustawodawstwie, to swoisty „kanał” ustawodawcy przez, który ukazuje jakie relacje uznaje za ważne i bliskie w życiu człowieka. Zbierając wszystkie „skrawki bliskości”, które kreuje ustawodawca, można stworzyć koncepcje relacji międzyludzkich w prawie. Ustawodawca posługuje się różnymi pojęciami określając relacje interpersonalne. Pojęcia te nie tworzą jednolitej kategorii. Wśród nich można odnaleźć określenia takie jak: „osoba bliska”, „osoba najbliższa”, „najbliższy członek rodziny”, „najbliższa rodzina”, „osoba pozostająca w bliskim stosunku”, „pozostawanie w szczególnie bliskim stosunku osobistym”, „bliscy”. Wśród tych pojęć można wyróżnić te, które są zdefiniowane oraz niezdefiniowane. Zakres definiowanych pojęć jest wyznaczany przykładowo przez krąg takich osób jak zstępni, wstępni, małżonek, powinowaci, osoby pozostające we wspólnym pożyciu. Pojęcia określające zakres „bliskości” najczęściej nie są definiowane, przez co występują rozbieżności w ich praktyce interpretacyjnej. W przypadkach niezdefiniowanych powstaje pytanie o to, do czego należy sięgać, wyznaczając znaczenie „bliskości”: do języka prawnego, prawniczego czy ogólnego. Powstaje również pytanie o to, czy ustawodawca, biorąc pod uwagę przemiany społeczne powinien redefiniować zastane pojęcia określające „bliskość” czy wypełnianie aktualnym znaczeniem to zadanie praktyki stosowania prawa. Ponadto, ustawodawca odmiennie traktuje kategorie osób „bliskich” i „niebliskich”, przyznając tym pierwszym szereg uprawnień i obowiązków. W związku z tym należy rozważyć, jakie wartości stoją za swoistym traktowaniem relacji uznawanych za „bliskie”.

Pierwszy etap badań obejmuje zebranie i analizę terminów, które wprost wyrażają „bliskość” oraz ekwiwalentów terminu „bliskość”. Na tej podstawie zostanie ustalony zakres podmiotowy oraz czasowy „bliskości”, a także kryteria, za pomocą których ustawodawca wyznacza „bliskość” w celu zbadania tych kryteriów: tego, czy są one powtarzalne oraz w jakich konfiguracjach występują (wyróżnienie rodzajów bliskości i kryteriów preferowanych przez ustawodawcę). Zostaną ustalone przyczyny wprowadzania odmiennych formuł „bliskości” poprzez porównanie poszczególnych jej formuł (zbadanie celowości wprowadzania odmiennych formuł „bliskości”). W związku ze specyfiką regulacji, w ramach których ustawodawca odwołuje się do „bliskości” konieczna jest analiza *rato legis* regulacji prawnych posługujących się kategorią „bliskości”. Na tej podstawie zostanie dokonana rekonstrukcja wizji „bliskości” w ustawodawstwie i orzecznictwie uzupełniona uwagami co do obowiązującego stanu prawnego oraz postulatami co do przyszłych rozwiązań legislacyjnych. Zrekonstruowana koncepcją zostanie dopełniona analizą wpływu „bliskości” normatywnej na jakość życia jednostek.

W ostatnim etapie badań zostanie dokonana rekonstrukcja „bliskości” z perspektywy ewolucji czasowej. Prawo, regulując stosunki międzyludzkie, nie może czynić tego w oderwaniu od rzeczywistości społecznej. Ustawodawca musi być przy tym baczny obserwatorem tego, co zachodzi pomiędzy ludźmi. Skoro bliskość jest nam potrzebna do życia, to powinna być regulowana przez prawo w taki sposób, aby pozytywnie wpływała na jego jakość. Refleksja nad „bliskością” nie jest związana jedynie z analizą aktualnego stanu prawnego, ale również perspektywą przeszłości oraz przyszłości.